۶.قبل از طرح بحث لازم است اشاره کنیم که مطابق مشهور فقها، عواملی که باعث «عروض حرمت أکل بر حیوان» می‌شود، چنین است:

۱- جلل: به معنای آنکه حیوان از عذره انسان تغذیه کند.

«(مسألة ۱۵): تعرض الحرمة على الحيوان المحلّل بالأصل من امور: منها: الجلل، و هو أن يتغذّى الحيوان عذرة الإنسان بحيث يصدق عرفاً أنّها غذاؤه ، ولا يلحق بها عذرة غيره ولا سائر النجاسات. ويتحقّق صدق المزبور بانحصار غذائه بها، فلو كان يتغذّى بها مع غيرها لم يتحقّق الصدق، فلم يحرم إلّاأن يكون تغذّيه بغيرها نادراً جداً؛ بحيث يكون بأنظار العرف بحكم العدم، وبأن يكون تغذّيه بها مدّة معتداً بها . والظاهر عدم كفاية يوم وليلة ، بل يشكّ صدقه بأقلّ من يومين بل ثلاثة.

(مسألة ۱۶): يعمّ حكم الجَلَل كلّ حيوان محلّل حتّى الطير و السمک.»[1]

ما می‌گوییم:

این مسئله دال بر آن است که عوامل عروض حرمت أکل در ما لا نفس له هم موجود است.

«(مسألة ۱۹): تزول حرمة الجلّال بالاستبراء بترک التغذّى بالعذرة، والتغذّى بغيرها حتّى يزول عنه اسم الجلل. ولا يترک الاحتياط مع زوال الاسم بمضىّ المدّة المنصوصة فى كلّ حيوان: و هى فى الإبل أربعون يوماً، وفى البقر عشرون يوماً، والأحوط ثلاثون، وفى الغنم عشرة أيّام، وفى البطّة

[1] . تحریر الوسیلة، ج۲، ص۱۷۰

خمسة أيّام، وفی الدجاجة ثلاثة أيّام، وفی السمک يوم وليلة، وفی غير ما ذكر، المدار هو زوال اسم الجلل؛ بحيث لم يصدق أنّه يتغذّی بالعذرة، بل صدق أنّ غذاءه غيرها.»[1]

۲- موطوئه انسان شدن

«(مسألة ۲۲): ممّا يوجب حرمة الحيوان المحلّل بالأصل، أن يطأه الإنسان قبلاً أو دبراً و إن لم ينزل؛ صغيراً كان الواطئ أو كبيراً، عالماً كان أو جاهلاً، مختاراً كان أو مكرهاً، فحلاً كان الموطوء أو انثی، فيحرم بذلک لحمه ولحم نسله المتجدّد بعد الوطء ؛ علی الأقوی فی نسل الأُنثی، وعلی الأحوط فی نسل الذكر ، وكذا لبنهما وصوفهما وشعرهما ، والظاهر أنّ الحكم مختصّ بالبهيمة ، ولا يجری فی وطء سائر الحيوانات؛ لا فيها ولا فی نسلها.»[2]

۳- شير خوردن از خوک

«(مسألة ۲۴): ممّا يوجب عروض الحرمة علی الحيوان المحلّل بالأصل، أن يرضع حمل أو جدی أو عجل من لبن خنزيرة؛ حتّی قوی ونبت لحمه واشتدّ عظمه، فيحرم لحمه ولحم نسله ولبنهما . ولا تلحق بالخنزيرة الكلبة ولا الكافرة، وفی تعميم الحكم للشرب من دون رضاع ، وللرضاع بعد ما كبر وفطم، إشكال و إن كان أحوط. و إن لم يشتدّ كره لحمه . وتزول الكراهة بالاستبراء سبعة أيّام؛ بأن يُمنع عن التغذّی بلبن الخنزيرة ويعلف إن استغنی عن اللبن، و إن لم يستغن عنه يلقی علی ضرع شاة – مثلاً – فی تلک المدّة.»[3]

توجه شود که اگر حیوان حلال گوشت، خمر و یا بول بخورد، حرام گوشت نمی‌شود بلکه در فرض خمر، امعاء و احشاء او حرام است ولی گوشت او حلال است و در فرض بول، امعاء و احشاء او را هم پس از شستن می‌توان خورد.

کلام صاحب جواهر:

مرحوم صاحب جواهر در این مسئله می‌نویسد:

«سواء كان جنسه حراما كالأسد و نحوه أو عرض له التحريم ک الحيوان الجلال و الموطوء و نحوهما مما كان محللا بالأصل بلا خلاف أجده فيه، لعموم الأدلة السابقة من الإجماعات و غيرها، بل قد سمعت من الغنية الإجماع عليه بالخصوص فی الجلال، كما أنه فی التذكرة نفی الخلاف عنه

---

[1] . همان

[2] . همان، ص۱۷۱

[3] . همان، ص۱۷۲

فیه و فی الموطوء، بل فی المفاتیح الإجماع علیهما معا صریحا، بل و علی کل ما حرم بالعارض، و فی المختلف و عن التنقیح الإجماع علی نجاسة ذرق الدجاج الجلال»[1]

توضیح:

۱. بول و خرء حیوانی که اصل آن حلال گوشت است ولی به سبب جلل و یا وطی حرام گوشت شده است، نجس است.

۲. خلافی در این مسئله نیست.

۳. **دلیل اول** این مسئله یکی اجماعاتی است بر نجاست بول و خرء حرام گوشت (مطلقاً) اقامه شده است [به عنوان مثال علامه در تذکره[2]]

٤. و مرحوم ابن زهره در غنیه، در مورد جلال، ادعای اجماع کرده است. [و فی الغنیة «و النجاسات هی بول ما لا یؤکل لحمه و خرؤه بلا خلاف، و ما یؤکل لحمه إذا کان جلالا بدلیل الإجماع»][3]

٥. علامه در تذکره هم نسبت به نجاست بول و خرء جلال و موطوئه ادعای نفی خلاف کرده است.

٦. فیض کاشانی در مفاتیح در مورد نجاست بول و خرء جلال و موطوء و هرچه بالعارض حرام شده است ادعای اجماع دارد.

۷. علامه در مختلف و فاضل مقداد در تنقیح، ادعای اجماع کرده‌اند که ذرق مرغ جلاله نجس است.

مرحوم صاحب جواهر، در ادامه ادله دیگری را برای نجاست بول و خرء حرام گوشت‌های بالعارض مطرح می‌کند:

دلیل دوم:

«هذا إن لم نقل بنجاسة الجلال نفسه، و إلا کان الحکم بنجاستهما حینئذ قطعیا.»[4]

دلیل سوم:

«کما انه یتجه الحکم بذلک أیضا لو قلنا بنجاسة عرقه، للأمر بالغسل منه بناء علی أولویتهما منه، بل یمکن تأیید الحکم بالنجاسة بذلک و ان لم نقل به.»[5]

---

[1] . جواهر الکلام (ط-القدیمه)، ج۵، ص۲۸۳

[2] . ن ک: همان، ص۲۷۶

[3] . همان

[4] . همان، ص۲۸۴

[5] . همان